

بررسی نقوش و تزیینات کاشیکاری مسجد کبود گنبد کلات نادری

عطیه کلاتی

کارشناسی ارشد هنر اسلامی، موسسه غیرانتفاعی فردوس مشهد،
atakalati714@gmail.com

چکیده:

مسجد به مثابه اولین تجلی هنر اسلامی، به همراه نقوش و تزیینات به کاررفته در آن - که در مسجد و اماکن مذهبی رکن اصلی را ایفا می‌کنند - از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در این راستا در محدوده خراسان بزرگ از دوره‌های مختلف، مساجد زیادی ساخته شده که مسجد کبود گنبد از جمله آن‌هاست. این مسجد که در این مقاله، تزیینات آن مورد بررسی قرار گرفته، خبر از هنر، هنرمندان آن دوران می‌دهد که سبک و شیوه هنری واحدی داشتند و در تزیین مساجد خود، معانی و مفاهیم الوهیت و بندگی را در نظر گرفته و در سایه رنگ‌ها و تزیینات جلوه الهی را در نزد بیننده و نمازگزار مسلمان به نمایش می‌گذاشتند. هنرمند مسلمان با استفاده از انواع آرایه‌های هندسی و گیاهی در بناهای اسلامی به نوعی این آرایه‌ها را وسیله‌ای در جهت بیان عقاید دینی و مذهبی خود قرار داده است. درگیری این آرایه‌ها با ایمان و عقاید مذهبی نوعی جاودانگی، اصالت و خلوص را در آن‌ها بازتاب می‌دهد. با دریافت مفاهیم نمادین نقش و نگارها در معماری تزیینی اسلامی و ریشه‌یابی آن‌ها می‌توان به شناخت ذهن و اندیشه معماران و در نتیجه به فرهنگ و جهان بینی و تالوآرمان‌ها در آن جامعه دست یافت. مساجد زیادی بعد از حضور اسلام در این سرزمین بنا شده است که در ظاهر تزیینات تمام این مساجد یکسان به نظر می‌رسد و اگر با نگاهی دقیق به مساجد بنگریم وجود خلاقیت‌ها و سبک‌هایی را می‌بینیم که خاص هنرمند، معمار، کاشیکار مسجد و دوره ساخت بوده است. بر این اساس سؤالات تحقیق به ترتیب شامل موارد ذیل است

- ۱- تزیینات کار شده در این مسجد به چه انواعی تقسیم می‌شوند؟ ۲- بیشترین بخش تزیینات شامل چه انواعی می‌باشند؟ ۳- این مسجد دوره‌های تاریخی مختلف شاهد چه تغییراتی در تزیینات خود بوده است؟ اهداف مقاله: - بررسی و مطالعه نقوش کاشیکاری به لحاظ، رنگ، طرح، نقش در این مقاله با استفاده از روش توصیفی - تاریخی و استفاده از منابع کتابخانه‌ای، عکاسی از فضای مسجد و بازدید میدانی به بررسی تزیینات و نقوش این مسجد پرداخته شده است. و سعی شده با قرار دادن تصاویری متنوع و زیبا بیننده را در فهم مطلب یاری می‌رساند.

کلمات کلیدی: تزیینات، کاشیکاری، مسجد کبود گنبد، کلات نادر.